

Justiits- ja digiministri määruse „Justiitsministri 14. detsembri 2001. a määruse nr 97 „Välisriikide ametiisikute loetelu, kelle kinnitatud või tõestatud volikiri on võrdne Eesti notari tõestatud volikirjaga“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Justiitsministri 14. detsembri 2001. a määrus nr 97 „Välisriikide ametiisikute loetelu, kelle kinnitatud või tõestatud volikiri on võrdne Eesti notari tõestatud volikirjaga“ (edaspidi määrus) sätestab loetelu välisriikidest ja teatud territooriumidest, mille ametiisikute ja notarite kinnitatud või tõestatud volikirjad omavad Eestis samaväärset juriidilist jõudu Eesti notari tõestatud volikirjaga. Määruse § 1 lõikes 1 esitatud loetellu lisatakse Kasahstan.

1.2. Ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna vabakutsete talituse nõunik Rina Sillandi (rina.sillandi@justdigi.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõukohase määrusega muudetakse justiitsministri 14. detsembri 2001. a määruse nr 97 „Välisriikide ametiisikute loetelu, kelle kinnitatud või tõestatud volikiri on võrdne Eesti notari tõestatud volikirjaga“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 19.07.2018, 18.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse § 1 lõiget 1 täiendatakse, et Kasahstani Vabariigi notarite kinnitatud või tõestatud volikirja saaks lugeda võrdseks Eesti notari tõestatud volikirjaga. Eelnõu koostamisel on arvestatud Välisministeeriumi ettepanekut¹. Ka Notarite Koda on varem esitanud ettepaneku täiendada määrust, lisades loetellu Kasahstani, kuna notaritele esitatakse Kasahstani volikirju sageli².

Välisministeeriumi kodulehe andmetel on Eesti ja Kasahstani vahel head ja tõised suhted ning arenenud on koostöö ametkondade vahel. Eesti ja Kasahstani vahel on sõlmitud mitu olulist koostöölepingut (näiteks majandus-, teadus- ja tehnikakoostöö kokkulepe, topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise leping, rahvusvaheliste autovedude kokkulepe, raudteetranspordialase koostöö kokkulepe, investeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse leping, isikute tagasivõtuleping)³.

Kuna Kasahstan ei ole kehtivas määruses nimetatud riikide loetelus, tuleb tõestamiseseaduse § 57 lõike 2 kohaselt volikirja tunnustamiseks pöörduda kohtu poole. Kohtumenetlus võib viibida ja olla aeganõudev, põhjustades Kasahstani kodanikele ebavajalikke takistusi.

Kasahstani Vabariigis reguleerib notarite tegevust 14. juuli 1997 seadus notariaadist nr 155 (*О нотариате*)⁴ ja mitu justiitsministri määrust⁵. Notariks võib saada vähemalt 25-aastane

¹ Välisministeeriumi 25.04.2025 kiri nr 15.1-3/3711-1.

Vt Justiits- ja Digiministeeriumi avalik dokumendiregister <https://adr.rik.ee/jm/dokument/16979214>.

² Notarite Koja 04.07.2018 kiri nr 6-1/69-1.

Vt Justiits- ja Digiministeeriumi avalik dokumendiregister <https://adr.rik.ee/jm/dokument/5859194>.

³ Välisministeeriumi andmed: [Kasahstan | Välisministeerium](#).

⁴ Venekeelne seaduse tekst kättesaadav Kasahstani õigusaktide infosüsteemis <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z970000155>.

⁵ Kasahstani justiitsministri määrused on kättesaadavad Kasahstani justiitsministeeriumi veebilehel, Законодательство РК о нотариате <http://notariat.kz/index.php/dokumenty/zakonodatelstvo-rk-o-notariate>.

Kasahstani Vabariigi kodanik, kellel on kõrgem õiguslane haridus, vähemalt kaheaastane õiguslane töökogemus, kes on läbinud vähemalt üheaastase praktika notari juures, läbinud atesteerimise ja saanud notariteenuse osutamise litsentsi.⁶ Eesti Vabariigis võib notariks saada kandidaateenistuse ja notarikandidaadi hindamise läbinud teovõimeline Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, kes valdab kõnes ja kirjas eesti keelt, on aus ja kõbeliste omadustega ning kes vastab kohtute seaduse § 47 lõike 1 punktis 1 sätestatud kohtuniku hariduse nõuetele.⁷ Seega mõlemas riigis on kutse reguleeritud ning notariks saamise eeldused ja nõuded on sarnased.

Kasahstani Vabariigis tegutsevad nii riiklikud notarid kui ka eranotarid, kuid notariks saamise nõuded on samad. Notarite üle teevad järelevalvet justiitsministeerium ja Notarite Koda, järelevalves jälgitakse ka rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise reeglite järgimist⁸.

Notarite nimekirjad on piirkondade kaupa Kasahstani Notarite Koja veebilehel⁹ ja ühtse notariaadi infosüsteemi kodulehel¹⁰. See võimaldab kontrollida notariaaldokumendi ehtsust, sisestades notariaaltoimingu unikaalse numbrikombinatsiooni. Seega on volikirja võimalik kontrollida ja vajaduse korral ka volikirja välja andnud notariga ühendust võtta.

Kasahstan on alates 2021. aastast Ladina Notariaadi Rahvusvahelise Organisatsiooni (UINL) liige¹¹. Eesti on UINLi liige alates 1995. aastast. Organisatsiooni eesmärk on tugevdada liikmesriikide koostööd, vahetada kogemust, esindada notariaati rahvusvahelistes organisatsioonides, teha koostööd riiklike ja rahvusvaheliste asutustega, uurida ja ühtlustada notariaalõigust ning toetada arengut riikides, kus notariaadi valdkond ei ole veel välja kujunenud. UINLi liikmelisus suurendab Kasahstani notariaaltoimingute usaldusväärsust ning toetab määruse muudatuse põhjendatust.

Transparency Internationali andmetel on rahvusvahelise korruptsioonitajumise indeksi järgi Kasahstani tulemus 40 punkti¹². Varem on määruksesse lisatud riikide puhul peetud vajalikuks, et indeks oleks vähemalt 30¹³. Lisaks on Kasahstan ühinenud välisriigi avaliku dokumendi legaliseerimise nõude tühistamise Haagi konventsiooniga¹⁴. Kuna avalikuks dokumendiks loetakse konventsiooni kohaselt ka notariaaldokument, võib nendes riikides läbiviidud tõestamismenetlusi pidada usaldusväärsemateks kui nende riikide omi, mis konventsiooniga liitunud ei ole. Seetõttu ei ole alust arvata, et Kasahstani lisamine määruksesse tooks kaasa riske, mille vältimine on võimatu.

Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning Kasahstani Vabariigi vahel sõlmiti 21. detsembril 2015 laiendatud partnerlus- ja koostööleping¹⁵. 14.10.2024 peetud Euroopa Liidu ja Kasahstani koostöönõukogu 21. istungil kinnitasid mõlemad pooled oma pühendumust koostöö süvendamisele ja laiendamisele ning laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu täieliku potentsiaali ärakasutamisele.

Seega, arvestades Kasahstani kiiret arengut ning partnerlussuhteid Euroopa Liiduga, võib eeldada, et Kasahstani loetellu lisamise vajadus suureneb. Ka Välisministeerium on välja

⁶ О нотариате, Статья 6. Нотариус в Республике Казахстан. <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z970000155>.

⁷ Notariaadiseaduse § 6 RT I, 04.12.2024, 22. [Notariaadiseadus–Riigi Teataja](#).

⁸ О нотариате, Статья 31. Контроль за деятельностью нотариуса. <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z970000155>.

⁹ Notarite nimekirjad. Kasahstani Notarite Koja veebilehel. <http://notariat.kz/dokumenty/spisok-notariusov>.

¹⁰ Kasahstani ühtse notariaadi infosüsteemi koduleht. [Единая нотариальная информационная система РК](#).

¹¹ Ladina Notariaadi Rahvusvahelise Organisatsiooni liikmete nimekiri. [Members - UINL](#).

¹² Kasahstani korruptsioonitajumise indeks Transparency International veebilehel. [Corruption Perceptions Index 2024 - Transparency.org](#).

¹³ Näiteks on määrukses nimetatud India 2019. aasta korruptsioonitajumise indeks 41 ning Venemaa indeks 28.

¹⁴ Ühinenud välisriigi avaliku dokumendi legaliseerimise nõude tühistamise Haagi konventsioon. [HCCH | Authority](#).

¹⁵ Ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Kasahstani Vabariigi vaheline laiendatud partnerlus- ja koostööleping. [L 2016029ET.01000301.xml](#).

toonud, et Eesti ettevõtjatel on Kasahstani volikirjade kasutamine Eestis raskendatud, mis omakorda takistab ärisuhteid. Kasahstan on suuruselt 41. Eesti ekspordipartner. 2024. aastal Kasahstani eksporditud kaupade väärtus oli 42,1 miljonit eurot ja Kasahstanist imporditud kaupade väärtus oli 48,7 miljonit eurot¹⁶. 24.01.2025 peeti Eesti ja Kasahstani valitsuste vahelise komisjoni istung, kus avaldati, et Eesti on huvitatud tihedast koostööst mitmes valdkonnas, sh laevaehituses ja toidusektoris ning ka IT- ja tehnoloogiasektoris.¹⁷

Kõike eeltoodut arvestades on määruse täiendamine põhjendatud ja vajalik, et soodustada riikidevahelist koostööd ja lihtsustada asjaajamise korda.

Määruse eelnõu on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega, kuna eelnõuga ei piirata põhiõigusi ega vabadusi.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole vahetut puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Kavandatav muudatus: Kasahstani lisamine määruses esitatud loetellu.

I sihtrühm: füüsilised ja juriidilised isikuid, kes soovivad kasutada Kasahstani notari volikirju Eestis. Riikide lisamine määruses esitatud loetellu laiendab välisriikide isikute ringi, kes saavad Eestis tehinguid teha esindaja kaudu. See mõjutab positiivselt Eestisse investeerimist.

II sihtrühm: Eesti notarid, kellele volikirju esitatakse. Notarite töökorralduses suuri muudatusi ei tule, kuna notarid kontrollivad kõigi neile esitatud volikirjade päritolumaa kuulumist määruses esitatud loetellu. Kasahstani lisamine määruse loetellu vähendab notarite selgituskohustuse ulatust, sh vajadust volikirja tunnustamiseks pöörduda kohtu poole. Mõju on positiivne, kuid notariaadi kogu ametitoimingute arvu juures on mõju marginaalne (2024. aastal sooritasid notarid 279 577 ametitoimingut).

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei eelda lisategevusi, sellega ei kaasne lisakulusid ega eeldata sellest lisatulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, kuna muudatuse jõustumine ei eelda isikute teavitamist uuendustest, notarite töökorralduse täpsustamist ega infotehnoloogilisi arendusi.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadeti kooskõlastamiseks Välisministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Notarite Kojale. Välisministeerium märkusi ei esitanud. Notarite Koda kooskõlastas eelnõu märkusteta.

¹⁶ Statistikaameti andmed. [Kasahstan | Data Estonia](#).

¹⁷ Välisministeerium koduleht. [Tallinnas toimub täna Eesti ja Kasahstani valitsuste vahelise komisjoni istung | Välisministeerium](#).